

קנינים שהם רק בקרקע (קנייתו או שכירותו)ⁱ

שטר ^x	מן התורה או מדרבנן, ועם גוי, ומה קונה	מעשה
	מין התורה. וקונה לגוי ומן הגוי ^{ix}	במתנה, כתב הנותן על הנייר או על חרס ⁱⁱ "שדי נתונה לך", קנה ⁱⁱⁱ . ובמוכר, כותב "שדי נתונה לך", ולא קנה לו עד שיתן כל הדמים (אא"כ מוכר שדה רעה, שקונה מיד) ^{iv} . אע"פ שכותב לשון "מכרתי", השטר הוא שטר קנין ^v . יכולים לכתוב שטר למוכר שלא מדעת לוקח, אבל אין כותבים ללוקח אלא מדעת מוכר ^{vi} . וצריכים העדים להכיר השמות שבשטר שהוא פלוני ושהוא פלוני ^{vii} , אבל אין צריכים לידע ששדה זו של המוכר ^{viii} .
חזקה ^{xxix}	אינו קונה לגוי או מן הגוי אא"כ התנה לוקח שיקנה בחזקה ^{xxv} .	הלוקח (או שלוחו ^{xi}) נועל גדר ופרץ כל שהוא, קנה ^{xii} . נועל - נעל הפתח וחזר ופתחו, קנה, וי"א שאין צריך לפותחו ^{xiii} . וי"א שצריך לנעול במפתח ^{xiv} . גדר - היה שם גדר פחות מעשרה טפחים והיו עולים בו בנחת, והוסיף עליו כלשהו ועכשיו אין יכולים להשתמש אלא בדוחק, קנה ^{xv} , וי"א דוקא אם ע"י ההוספה השלימו לעשרה ^{xvi} . פרץ - היה שם גדר ויכולים ליכנס בדוחק, ופרץ שעכשיו נכנסים בריוח, קנה. כשמחזיק בפני המוכר, אין צריך לומר לו כלום. זרעה, נרה, נטל תל של עפר, חפר בה חפירה המועלת - קנה ^{xvii} . השתמשות בקרקע להנאת הלוקח - י"א שקונה בהצעת מטות ^{xviii} או שטיחת פירות או העמדת בהמה שם או אם המוכר אסף הפירות ונתן ללוקח ^{xix} , וי"א לא קנה אלא בדבר המועיל לקרקע ^{xx} . הילוך - אם הלך במקום שנעשה לטיול, קנה אותו מקום שהלך בה בלבד, או כדי הילוכו עם הדברים הרגילים לישא שם, ע"י הערה ^{xxi} . ואם הוא מקום שעשויה גם לשאר תשמישים, לא קנה כלל ^{xxii} . סילוק היזק - אם ראה אמת המים שבא לשטוף השדה ונתן אבן לסתום הפקק והציל השדה ^{xxiii} , לא קנה. כשמחזיק שלא בפני המוכר, צריך לומר לו מקודם "לך חזק וקני" או ליתן לו המפתח ^{xxiv} .

קנינים שהם בקרקע ומטלטלים

מנחה		מן התורה, ועם גוי	
הלוקח נותן^{xxx} כסף שוה פרוטה למוכר^{xxxi}. אם נתן רק מקצת מעות, י"א שלא קנה אלא כנגד מעותיו אא"כ התנה שמקנה לו הכל במעות אלו^{xxxii}, וי"א דכיון שנותן בתורת פרעון, אפי' בסתם קונה הכל^{xxxiii}. האומר לחבירו תן מנה לפלוני וקנה לך קרקע שלי, כיון שנתן כסף, קנה^{xxxiv}, וה"ה אם אמר תן מנה לפלוני ויהיה שדי מוכר לפלוני^{xxxv}. ואם התנו שמעות יקנו, י"א קנה^{xxxvi}. ואם המנהג שמעות קונות, י"א קנה^{xxxvii}. הנותן שטר חוב שיש לו על אחר (באופן שאינו יכול למחול השעבוד), הוי ככסף, וקונה בו^{xxxviii}.	אם הבית שיש בו החפץ, הוא של לוקח ומושכר למוכר, קנה^{xxxix}. וי"א אם המטלטלין במקום שאין חשש דליקה, קנה^{xl}.	אם לא מנה המעות ואמר מכור לי חפץ זה במעות אלו, קנה^{xli}. אם אמר לקנות בחוב שיש לו על המוכר, לא קנה. ואם קנה שמעון מטלטלין מראובן ועדיין לא שילם, ואח"כ רצה ראובן לקנות מטלטלין אחרים משמעון, אם אמר לקנות בהנאת מחילת המלוה, קנה, ואם אמר לקנות במעות שהוא חוב אצלו, מחלקת אם קנה^{xlii}. שכירות מטלטלין, י"א קנה^{xliii}. י"א קונה כשיש מצוה בדבר^{xliv}.	כסף (בקנין מטלטלין) מן התורה, קונה הכל^{xliv}. ומדרבנן, קונה דוקא בציורים מסויימים. ובכל מקרה, הכסף עצמו הוא ודאי של המוכר^{xlvi}. וי"א קונה לגוי^{xlvii}. וי"א קונה מגוי^{xlviii}. וע' בהערה לענין צדקה^{xlix} והקדש^l.
(כמו קנין מטלטלין)	בכל מקום	קונה מן התורה. וקנין קרקע בכסף אינו מועיל לגוי או מן הגוי ^{li} , וי"א שאם התנה שיקנה בכסף לחוד, קנה ^{lii} . שכירות נקנה בכסף ^{liii} (אפי' מקצת כסף ^{liv}), ואפי' שכירות מן הגוי ^{lv} .	כסף (בקנין קרקע)
סודר: מעשה הקנין: הקונה נותן למקנה כלי כל שהוא (ואומר לו קנה זה חלף המטלטל שמכרת לי^{lvi}), כיון שמשך המקנה הכלי, קנה^{lvii}. ואפי' הקנו הכלי למוכר כדי שיקנה הלוקח בו, ואפי' התנה שיחזיר לו הכלי, נקנה^{lviii}. ודוקא כלי שעשוי מדבר חשוב, אע"פ שאינו שוה פרוטה^{lix}. וי"א בהמה ככלי^{lx}. ואין קונים בכליו של מקנה, ויכול להיות הכלי של העדים^{lxi}. אין קונים במטבע, פירות, או איסורי הנאה^{lxii}. וכל זמן שעוסקים באותו ענין, שניהם יכולים לחזור בו, אע"פ שכבר קנאו^{lxiii}.	במכר, דוקא בפני הקונה, דשמא אינו חפץ לקנות^{lxvi}. ובמתנה, אפי' שלא בפני הקונה^{lxvii}.	הנקנים קרקע ומטלטלין ופירות, ולא מעות ושטרות^{lxviii}. ואם החליף מעות ומטלטלים (או מעות וקרקע) ביחד, י"א נתבטל כל הקנין, וי"א כל הקנין קיים, וי"א קיים אצל המטלטלים (או הקרקע) ובטל אצל המעות^{lxix}. אין קונים מעות, אבל קונים חתיכות של זהב וכסף.	מן התורה^{lxxi}. וקונה לגוי^{lxxii}. חליפין (סודר, שוה בשוה^{lxxiii}, או קוצב המטלטלים כדמים כעין חליפין, או ידע מין הסחורה ולא ידע להם כמותה^{lxxiv})

ואם לא תפס המוכר אלא מקצת הכלי ומקצתו עדיין ביד המוכר, אם תפס בו ג' אצבעות, קנה^{lxxiv}. וי"א שאפי' תפס פחות מג', אם יכול לנתק עכ"פ שיעור ג' אצבעות מיד הלוקח, קנה^{lxxv}.		בקנין שוה בשוה, אם משך חפץ להקנות המעות שכנגדו בתורת חליפין, לא קנה כלל. אמנם, אם התכוין להקנות בתורת דמים, קנה^{lxx}.		
שוה בשוה מעשה הקנין: הלוקח עושה משיכה בחפץ להחליפו בחפץ אחר, והחפץ כשנגדו נקנה למוכר. ואם רוצה להחליף חמורו ולקנות פרה וטלה ועשה משיכה בפרה, לא קנה מפני שלא עשה משיכה גמורה, וי"א דהיינו דוקא בחמור כיון שאינו ראוי ליחלק, אבל בכור חטים, קנה כנגד החטים^{lxxv}. והיינו רק בחפץ או בהמה, אבל אינו קונה במשיכת פירות, וי"א שאם העריכו זה כנגד זה, קונים בפירות^{lxxvi}. אינו קונה מטבעות במשיכת מטבעות, אבל אם המטבע הנקנה יותר קל לקנות בו מן המטבע הנמשך, קונה.				
רשם הלוקח רושם על המקח, אם המנהג הוא שיקנה הרושם קנין גמור, קנה.	בכל מקום	מטלטלין, ולא מעות^{lxxvii}, וי"א מועיל בקרקע^{lxxviii}, וי"א אפי' על דבר שלא בא לעולם^{lxxix}.	י"א מן התורה וי"א מדרבנן^{lxxx}, ומועיל עם עכו"ם^{lxxxi}.	סיטומתא ושאר מנהג סוחרים^{lxxxii}
אומר, אני נתתי חפץ זה לפלוני. או כותב לו, חתימת ידי יעיד עלי שאני מכרתי חפץ זה לפלוני. י"א שאין אודיתא מועיל אלא בפני עדים^{lxxxiii}, וי"א שמועיל בלי עדים^{lxxxiv}.		י"א שהוא רק קנין בדיני ממונות אבל לא לענין איסורים^{lxxxv}, וי"א דהוי קנין לכל דבר^{lxxxvi}.	י"א מן התורה^{lxxxvii} וי"א מדרבנן^{lxxxviii}, וקונה לגוי^{lxxxix}.	אודיתא

קנינים שהם רק במטלטלים

	מן התורה או דרבנן, ועם מי	איזה דבר קונה	מקום החפץ	אופן המעשה
הגבהה	[מן התורה?]	כל דבר, אפי' דבר שאין דרכו להגביה ^{xciv}	בכל מקום ^{xciii}	בעלי חיים- אם הוגבהו מחמתו, נקנה אע"פ שאינו נוטלו בידו ^{xc} שאר דברים- לדעת רא"ש וכו', קנה כשהדבר הוגבה אע"פ שלא תפסו בידו, אבל תוס' ב"ק נסתפק אם קנה כשלא תפסו ^{xc} ושיעורו, י"א טפח, י"א ג' טפחים ^{xcii} .
משיכה	במכר, משיכה דרבנן ^{ciii} ובמתנה, מחלקת ^{civ} וי"א גוי קונה ^{cv} וי"א קונה מגוי ^{cvi}	דוקא דבר שאין דרכו להגביה ^{xcix} , כגון חבילה מלא פירות שטורח הוא להגביה כל אחד, אבל בעצים שאין כ"כ טורח להגביה א' א', י"א דוקא בהגבהה וי"א אפי' במשיכה ^c . וי"א דמשיכה שאינו כדרכו לא קנה ^{ci} . וקונה בו כל בהמה ^{cii} .	דוקא בסימטא או בחצר של שניהם ^{xcvii} . ואם החפץ ברשות הרבים או בחצר שאינו ש"ש, ומשכו לחצר לסימטא או לחצר ש"ש, קנה ^{xcviii} .	הלוקח מושך החפץ, או בבהמה, אפי' קרא לו והיא באה או הכישה במקלו, קנה ^{xcv} . בעלי חיים- כיון שעקר הבהמה יד ורגל, קנה, ואפי' בא מחמת קולו או הכישה במקל ^{xcvi} . שאר דברים- צריך להוציאו מכל המקום שהוא שם (ר"ל מלא אורך החפץ). ולכן, הרוצה לקנות ספינה ברה"ר במשיכה, צריך להוציאנו כולו לסימטא.
מסירה	דאורייתא (!)	במטלטלין, ודוקא דבר שטירחא הוא להגביהו או למושכו, כגון ספינה ^{cx} . והיינו דוקא אם אמר לו לקנותו, אבל אם אמר לו למושכו, אינו נקנה אלא במשיכה כולה ממקום שהיה מקודם. ומחלקת אם קונה בהמה ^{cx} .	דוקא ברשות הרבים, או בחצר שאינו של שניהם אם הכניסו שלא ברשות בעל החצר ^{cix}	כיון שאחז בו הלוקח בפני המוכר או במצותו, קנה (ואין צריך שימסור המוכר ליד הלוקח) ^{cvii} . ואם מוכר י' בהמות שקשורים באפסר ומסר לו חלק האפסר שקשור באחד מהם, קנה כולם, אם כבר נתן כל המעות ^{cviii} (ודלא כקנין משיכה, שלא קנה אלא אותו בהמה).
חצרו וידו וד' אמותיו (וכליו של מוכר ברשות לוקח)	קנין חצר וידו מדאורייתא ^(cxi?) , וקנין ד' אמות מדרבנן. וצ"ע אם קונה לגוי ^{cxxiii}	כל מטלטלין. ואם משכיר לו חצירו יחד עם מכירת חפציו, י"א דוקא קנה אם אין הכלים מעורבים יחד עם כליו של מוכר, וי"א מ"מ קנה ^{cxxi} .	דוקא בחצר המשתמרת, י"א דוקא משתמרת מדעת הלוקח וי"א אפי' משתמר מדעת הנותן, וי"א אפי' אינו משתמר כלל ^{cxv} . וי"א עומד בצידו מהני אע"פ שאינו משתמר ^{cxvi} . ודוקא אם שומרה מתוכה, ולא אם שומרה מבחוץ ^{cxvii} . ואם הוא בכליו של מוכר, לא קנה ^{cxxiii} אא"כ מדד לתוכו ^{cxix} .	אם החפץ ברשות המוכר, יכול להשכיר רשותו ללוקח, באחד מדרכי קנייה. ואם הם ברשות של אחר, יכול הלוקח לקנותם בדיבור בעלמא ^{cxii} . ואם הם מופקדים ברשות אחר, אינו יכול לקנותם אא"כ המוכר שם כשאומר שיקנה לו חצירו. אזיר חצר שסופו לנוח, קונה כחצר ^{cxiii} . אפי' החצר רק שכור אצלו, קונה לשוכר ^{cxiv} .

	וד' אמות קונות לו ברה"ר^{cxx}. ואם המוכר יכול לנתקו ולהביאו אצלו			
כלי נידון כחצר המשתמרת ואין צריך לעמוד בצידו^{cxxiv}. וי"א אויר כלי קונה^{cxxv}, וי"א אינו קונה^{cxxvi}.	ברשות לוקח, קנה בסימטא וכדומה, י"א קנה וי"א לא קנה א"כ אמר לו המוכר זיל קני או מדד^{cxxviii} לו^{cxxix} ברשות מוכר, י"א שאם אמר לו המוכר לקנות, קנה, וי"א אפי"ה לא קנה^{cxxx} ברשות הרבים, לא קנה^{cxxxi}.	מטלטלין ומעות	[מן התורה, דהוי כחצר מועיל בגט?] קונה לגוי^{cxxvii}	כליו של לוקח ברשות אחרת
המקנה קרקע לחבירו, בקנין או בשכירות^{cxxxii} או בשאלה^{cxxxiii}, מקנה לו גם מטלטלים, בין במכר או במתנה. אבל ליתן הקרקע בשאלה והמטלטלים במתנה, אינו מועיל^{cxxxiv}.	אם המטלטלים באותו שדה, נקנה אפי" לא אמר לקנות בקנין אגב, ואם הם במקום אחר, צריך לומר לקנות המטלטלין אגב קרקע. וי"א שאם אמר "עם" הקרקע לא מהני וצריך לומר דוקא "אגב"^{cxxxv}	מטלטלין ומעות (ולא קרקע) ^{cxxxvi} , ואפי" קרקע בשכירות ומטלטלין במתנה.	י"א מן התורה^{cxxxvii} וי"א דרבנן^{cxxxviii}, וי"א קונה לגוי^{cxxxix}	אגב

א. אין הרשות קונה ללוקח אא"כ פסק המדה בכך וכך, ואם לא פסק, שמא לא יסכים על הסכום. ואם הוא דבר שדמיו קצובים, אע"פ שלא פסק קנה^{cxli}. ואפי' הוא ברשות לוקח.

ב.

ג. אם אמר לו לקנות דבר שמינו ידוע אלא שאינו יודע כמה יש בו, קנה. ואם אינו יודע המין, לא קנה^{cxli}.

ד. אם אמר אני מוכר לך כל מה שיש בבית זה או בתיבה זו, לא קנה, שלא סמכה דעתו^{cxlii}.

ה. [המחליף כלים בכלים אין בו משום **אונאה** משום דהוי חליפין אבל המחליף פירות בפירות יש בו אונאה משום שאין בו דין חליפין (שו"ע רכז, כ.).] החופן בידו מעות ואמר מכור לי פרתך בכסף אלו, לדעת שו"ע קנה ומחזיר אונאה^{cxliii}, ולדעת רמ"א ספיקא הוי ואין מוציאין ממון מיד המאנה (רכז, יט).

ו. **החופן בידו פירות**, לדעת סמ"ע, דוקא מעות שאין דבר רגיל הוי חליפין אין מוציאין **האונאה**, אבל פירות כיון דדבר רגיל הוא לקנות פירות בלי מדה ומנין הוי כמכר ומוציאין האונאה, ולדעת ה"ז פירות הוי כמו מעות^{cxliv} ולדעת רמ"א אין מוציאין האונאה.

ז. האומר לחבירו **משוך** פרה זו ולא תקנה על **לאחר ל'**, לא קנה, ואם אמר קנה מעכשיו ולאחר ל', קנה^{cxlv}, וי"א אפי' עומדת באגם לאחר ל'^{cxlvi} וי"א אפי' עומדת ברה"ר לאחר ל'^{cxlvii}.

ח. **והוא הדין בקנין סודר**, שאם אמר שיקנה לאחר ל' יום, לא קנה, ואם אמר שיקנה מעכשיו ולאחר ל' יום, קנה^{cxlviii}.

ט. **קטנים** אינם יכולים **למכור קרקע**^{cxlix}. ולענין **מטלטלים** יש חילוקים: קטנים פחות מבן ו', אינם יכולים להקנות לאחרים. ומבן ז'-ט', אם בדקוהו וידוע בטיב משא ומתן, יכול להקנות, ולאחר י', אפי' לא בדקוהו יכול להקנות^{cl} (אא"כ בדקוהו והוא שוטה^{cli}), וקנינו מדרבנן. וקטן קונה במשיכה ולא בקנין חצר או חליפין^{clii}, וקטנה קונה אפי' בחצירה^{cliii} וי"א גם בחליפין^{cliv}.

י. וי"א דכל האמור לענין מכירת והקנאת הקטן, ה"ה **קטן הרוצה לקנות** או ליקח, שאם לא הגיע לגיל ו', אין קנינו כלום^{clv}, וי"א דכשיש דעת אחרת מקנה, כל קטן זוכה לעצמו מן התורה, וי"א דבמתנה קונה לעצמו מן התורה, ובמכר אין קנינו כלום^{clvi}.

יא. אבל אם זכו לקטן ע"י אחר, לכו"ע קנה^{clvii}.

יב. **קטן שקנה קרקע** והחזיק בה, י"א קנה^{clviii} וי"א לא קנה^{clix}.

יג. **שוטה**^{clx} או מי שהגיע לשכרותו של לוט^{clxi}, אינו קונה ומקנה.

יד. **בקרע**: אם רק **נתן מקצת מעות** והמוכר תובע השאר, אם עשה הקנין במקצת המעות או בקנין סודר או חזקה, י"א שלא קנה אלא כנגד מעותיו ושאר המקח בטל (אא"כ פירש שיקנה נגד הכל)^{clxii}, אבל אם זקפה עליו במלוה, אע"פ שקבע לו זמן פרעון ותבעו באותו יום, אינו מבטל המקח^{clxiii}. ואם עשה הקנין בשטר, כל המקח בטל^{clxiv}.

טו. **במטלטלין**: אם רק **נתן מקצת מעות** והמוכר תובע הכל, אם הוא דבר שאינו ראוי לחלק (כגון בהמה), המקח בטל, אבל אם הוא דבר הראוי לחלק, אין המקח בטל אלא כנגד מה שחייב לו^{clxv}.

טז. **קנין ע"י בהמה או עכו"ם**: אם רוצה לקנות בהמה (או דבר אחר) ע"י שישלח כלב לגרשה לרשותו (לקנותו במשיכה) או באופן אחר, קנה. וכן אם שולח פועל נכרי לקנותו בשבילו. אמנם, אם משלח נכרי שאינו פועל שלו לקנותו, לא קנה^{clxvi}.

יז. **קנין דבר שאין בו ממש**: אינו מועיל, ואפי' קנה קרקע ועמו (רמ"א רג, י)

יח. **קנין דברים**: אינו מועיל, ואפי' קנה קרקע ועמו (רמ"א רג, י)

יט. **דבר שלא בא לעולם**: כגון אם אמר מה שתלד פרתי מכור לך או מה שתוציא שדה זו מכור לך, אינו נקנה, ולכן שניהם יכולים לחזור בו (רט, ד). אבל:

1. אבל אם הלוקח תפס, אין מוציאים מידו (שם).
2. וגם אם כתב לו שטר על כך, הוי כמו תפס, ואין מוציאים מידו (רמ"א).
3. ואם מכר האילן לפירותיו, קנה מיד (שו"ע).
4. ואם אמר **שיקנה** ממנו כשיהיה בעולם, י"א קנה (רמ"א רט, א), וי"א לא קנה (שו"ע רי, א, וכן משמע ב-רט, א).
5. ואם **שעבד** דבר שלא בא לעולם, י"א דלאחר שבא לעולם אינו יכול לחזור בא אבל קודם שבל"ע יכול לחזור, וי"א אפי' אחר שבל"ע יכול לחזור (רמ"א רט, א).
6. אפי' היתה בפרה מעוברת, מיקרי לא בא לעולם (שו"ע רט, א) אבל אם חנטו כבר הפירות, מיקרי בא לעולם (רמ"א רט, א)

כ. **טובת הנאה**: אינו נקנה ע"י חליפין (רמ"א), ואין היורשים זוכים בטובת הנאה (רמ"א)

כא. **חמץ- מ"ב** (תמח, יט) כ' להקנות לגוי לכתחלה בכסף ומשיכה. ואם אי אפשר למושכו, יעשה ע"י רושם (סיטומתא), או ע"י אגב^{clxvii}. ואם עושה יותר מקנין אחד, יאמר בפירוש שהוא מקנה לו אפי' באחד מן הקנינים (ביאה"ל תמח, ג).

העליתי למסקנא, שיש הרווחה גדולה לקנות דוקא מישראל שומר תו"מ שמכר חמצו לפסח ולא לסמוך על מכירת חמץ של עוברי עבירה, דהא בשותו"מ כיון שמדאורייתא ביטל חמצו אינו צריך אלא לקנין דרבנן להקנותו שלא לעבור עליו משום חמץ בפסח, אבל מי שאינו מבטל חמצו יצטרך קנין דאורייתא עם עכו"ם וזה קשה למצוא (ע' קצה"ח קצד, ג). ועוד, משום שיש מצוה להחיותו.

ⁱ ע' שו"ע (קצה, ט) דרכים שהקרקע נקנה בהם, שכירות נקנה בהם.

ⁱⁱ ואע"ג שיכול להזדיין וגם אינם יכולים לעמוד לימים רבים [לא הבנתי אם יש שייכות בין ב' ענינים אלו, ע"ש] ולכן אין כותבים שט"ח עליהם, אבל בשטר קנין אין צריך אלא שיקנה בו בשעתו.

ⁱⁱⁱ קצא, א

^{iv} קצא, א-ב. שאם מוכר שדה רעה, רוצה שיקנה לו מיד כדי שלא יחזור בו (סמ"ע ד).

^v סמ"ע (קצא, ו), בביאור דעת השו"ע (סע' ג)

^{vi} רלח, א

^{vii} רלח, א

viii רמ"א רלח, א

ix קצד, א. ולכן, אם ישראל אחד שילם לגוי לקנות קרקע וקודם שכתב שטר בא ישראל אחר והחזיק בו, קנאו, אבל דמיקרי רשע. וכל זה דוקא במקום שאין משפט ידוע למלך, אבל אם אין משפט המלך שלא יזכה בקרקע אלא מי שכתב בשטר או נותן דמים, לא קנאו (שם).

x שטר אינו קונה במטלטלין (ע' גמ' ב"ב עה: ומפרשים שם)

xi ערה"ש (קצב, יב), וע"ש דאפי' גוי או מי שאינו בר שליחות עשה חזקה בשבילו, קנה.

xii קצב, א

xiii שו"ע (קצב, ג) כ' ופתחו, והוא לשון הרמב"ם, והטור ורמב"ן תמהו עליו למה צריך לפותחו, ות' ב"י שכשחזר ופתחו הוי מוכח שעושה כן לקנות בו (וע' סמ"ע סק"ה שתירוצ' הראשון עיקר), או לרבותא נקט דאע"פ שחזר ופתחו, קנה.

xiv קצב, ג, בשם יש מי שאומר, וע' סמ"ע (ו) ר"ל לסוגרו באופן שלא יכנסו ויצאו בבית מי שירצה.

xv רמ"א (קצב, ד), וע' סמ"ע (ח) כגון שבנוי במדרון, ולכן אפי' פחות מ"ט אין יכולים ליכנס בריוח.

xvi קצב, ד. ועערה"ש (ט) שאם קבע בו מזוזות, אפשר דדבר מצוה אינה חזקה, אבל אם עשה מעקה בגגו הוי חזקה כיון שהוא תועלת להשתמש על הגג.

xvii קצב, י-יא, ורמ"א שם (ע"פ ערה"ש סק"ט שפי' דבריו דבזרעה או נרה, קנה). ולענין חפירה, אם חפר מעט לא קנה אלא בשדה העומדת לחרישה (רמ"א שם), וע' נתיה"מ (תשו' הנדפסת בסוף הסי')

ובענין מי שקנה בית ישן ע"מ לסותרו ולבנות במקומו בית חדש, והביא סמוכין לסמוך עליו גג הבית שלא יפול בסתירת הכתלים, וסתר ב' כתלים ופינה מקומם והסיר העפרורית, ואח"כ לוקח חזר בו, והמוכר טענו שהלוקח קנה בחזקה, ע' נתיה"מ (תשו' הנ"ל) דלא קנה, שהבאת סמוכים הוי כמבריא ארי (ע' סע' ו), ואפי' למ"ד (ע' רמ"א ערה, כא) דחפירת

היסודות לבנין הוי חזקה אבל כאן היה רק סתירה ובסתירה ע"מ לבנות הרי בשעת הסתירה אינו משיב, ואין פינוי העפרורית דומה לנטילת גבשושית, דהא אין עפר זה מחובר לקרקע ולכן לא מיקרי תיקון בגוף הקרקע (ע"ש למד כן משבת), וע' קצה"ח (תשו' הנדפס בסוף שו"ע) דקנה, וערה"ש (יג) הסביר דלא בעינן דוקא עפר מחובר, וגם אפי' למ"ד בנין יסודות לא הוי חזקה, היינו בנכסי הגר אבל במוכר שרוצה להקנות לו הקרקע לכל צרכיו שרוצה לעשות בתוכה, שפיר הוי חזקה, וגם אינו דומה למבריא ארי, דזהו דרך

בעה"ב לעשות כן, ומבריא ארי הוי רק בהיזק הבא מאליו ולא במה שעושה קלקול כדי לבנות.

xviii ע' סמ"ע (יז) סובר דגם רמ"א מסכים בהצעת מצעות דקנה, כיון שנהנה גופו מן הקרקע הוי כמשתמש עבדים עבודת הגוף, אבל גר"א (טו) כ' שרמ"א סובר דגם בהצעה לא קנה, ועערה"ש (ח) דכן משמע בדרכ"מ סק"ב.

ולענין שכירות, ע' נתיה"מ (ו) דבשכירות קנה לענין שיכול להשתמש בו אבל לא לקנות בקרקע זז, וכל הראיות שהביאו שצריך לעשות דבר המועיל לקרקע הוא דוקא כשצריך לקנות הקרקע כדי לקנות בו, ע"ש. וע' קצה"ח (קפט, א) ששכירות נקנה בהשתמשות לבד. [ובציור שאחד נכנס לדירה שהזמין בבית מלון ונכנס בו ולא מצא חן בעיניו, לכאז' תלוי אם השתמש בו כגון שכבר ישב על הספן או הניח מזוזות שם, אבל אין כ"כ נפק"מ בין דעת הקצה"ח ושאר פוסקים, דבלאו הכי בכל גווני יכול המוחזק לומר קים לי כדעת

השו"ע ששכירות נקנה בהשתמשות.]

xix קצב, ח-יא

xx רמ"א קצב, יא

xxi קצב, ז, ורמ"א. לשו"ע, אם מסויים במחיצות קנה רק כדי רגליו זא"ז ואם אינו מסויים קנה כדי שיהא על ראשו חבילה של שריגים, ולרמ"א להיפך, אם אינו מסויים במחיצות קנה כדי רגליו ואם מסויים במחיצות קנה שיהא על ראשו שריגים, וע' סמ"ע (יב).

xxii קצב, ז. ויש להעיר, דבשלמא לדעת סמ"ע (יז) דבנהנה מגוף הקרקע קנה, קנה כאן כיון שנהנה גופו ממנו, אבל לדעת הגר"א (טו) דלא קנה אפי' נהנה גופו, למה קנה בהילוך? [וצ"ל דבהצעה הרי לא עשה כל התשמישים שיכול לעשות שם, אבל בהילוך הוי כאילו עשה הכל, ולכן קנה, וצ"ע.]

xxiii קצב, ו

xxiv קצב, ב

xxv קצד, א

xxvi ערה, ד, וסע' ח

xxvii קצב, יב

xxviii רמ"א (קצב, יב) כ' יש חולקין במתנה, וסמ"ע הסביר כיון שלא כיון ממנו כלום, מסתמא דעתו של נותן שיהא הברירה בידו לחזור בו כל זמן שלא קנאוהו.

xxix קצב, יג

xxx ואפי' נותן הכסף על מנת להחזיר, קנה (שו"ע קצ, ב)

קצ, ב xxxi

סמ"ע (קצ, טו) בדעת רש"י והטור. xxxii

רמ"א (קצ, י) [ולכא' הוא גם דעת השו"ע], וכל דדוקא אם נתן בתורת ערבון, לא קנה אלא כנגד מעותיו. xxxiii

קצ, ג xxxiv

קצ, ה. וע' שו"ע (אה"ע כז, ט) וב"ש שם, דאפשר דוקא באדם חשוב קנוי לו. xxxv

רמ"א (קצח, ה) בשם ב"י כ' קנו. וע' ש"ך (י) חולק, שחכמים עשו לא פלוג, דאפי' בכה"ג מעות אינן קונות. וע' פת"ש (ז) בשם נתיה"מ וב"ח, דשאני הכא שכל התקנה הוא לטובת הלוקח, יכול הלוקח לומר אי אפשי בתקנת חכמים שהוא לטובת'. xxxvi

ע' פת"ש (קצח, ג) דאע"פ שהש"ך (י) סובר דאפי' התנו להדיא שכסף קונה לא קנה, אבל אם יש מנהג שכסף קונה, גם להש"ך, קנה. xxxvii

דהוי כשטר ממרני, ע' ש"ך (קצ, א) ופת"ש (סק"ב) xxxviii

קצח, ה. כיון שמצוי הוא אצל ביתו ויכול להציל. ואפי' אין הלוקח גר שם אצל המוכר (סמ"ע ט, ולאפוקי מדעת הרי"ו דדוקא אם הלוקח גר שם) xxxix

רמ"א קצח, ג כ' קנה, והש"ך (י) כ' לא קנה xl

קצט, א. דהוי דבר שאינו מצוי xli

קצט, ב, ורמ"א שם, דלדעת שו"ע קנה אפי' במעות שהם חוב אצלו ממכר אחר, ולדעת רמ"א זה גם שכיח ואינו קונה אלא"כ אמר לו בהנאת מחילת מלוה xlii

קצח, ו. וש"ך ביאר, כיון שאין סברא שהמשכיר לא יציל את החפץ, דהא גוף החפץ הוא שלו אלא ניתן להשוכר לקצת זמן. אבל פת"ש (ח) הביא קושיית רעק"א, מדברי נ"י בשם רשב"א בסוגיא דכשם משיכה בשומרים, כ' שם שאין כסף קונה בשכירות מטלטלים. והביא שם תמיהת האחרונים דכיון שהוא מחלקת ראשונים למה סתם שו"ע שקנה, ותי' כיון דמדאו' ודאי קנה ויש ספק אם מתקנת חכמים לא קנה, לא אתי ספק תקנה דרבנן ומוציא מידי ודאי דאורייתא. xliii

ע' שו"ע (קצט, ג) בד' פרקים בשנה שמשחיטין אותו בעל כרחו, מעות קונות, ורמ"א (בשם מהרי"ל) כ' גם כשנתן מעות ליין לקידוש בערב שבת וכל כי האי גוונא, אבל ע' גר"א (סק"ו) דאינו מוכרח, וע' הגרעק"א (שם) ציין למג"א (ס' שסט) ורמב"ם סובר דלא כמהרי"ל, ולכן המוחזק יכול לומר קים לי ויכול לחזור. xliv

קצח, א. אבל מדרבנן, לא קנה, כיון שאם יש שריפה בבית המוכר, לא יציל החפץ ויאמר ללוקח, נשרפה החפץ שלך xlv

סמ"ע (קצח, ג) xli

ע' סמ"ע (קצד, א) דלדעת רמב"ם, עכו"ם קונה מ ישראל בכסף, ולדעת רמב"ן דוקא במשיכה xlii

סמ"ע (קצד, טז) כ' דלכו"ע קונה (וכן משמע ברמ"א סע' ג), דכל הטעם שאינו קונה בקרקע הוא משום שאינו סומך דעת אלא בשטר, אבל במטלטלים דמיד לוקח אותם לביתו, אין לחוש. אבל ש"ך (סק"א וסק"ד) הביא ראיות דדינו שוה לגוי הקונה מ ישראל, ושכן משמע ברמב"ן דלדעתו לא קנה, וכן נראה דעת רמ"א יו"ד (שכ). ונתיה"מ (ח) הצדיק דעת רמ"א, דלא הוי הפקר אלא מטעם שהגוי סילק עצמו משם, אבל ישראל לא קנה עד הקנין, ולכן ממ"נ ישראל האחר אינו יכול להחזיקו כיון שהוא ספיקא דדינא אם קנה במעות או לא, xliii

לרמ"א, צדקה קונים ונקנים ממנו בכסף, בין לטובת הצדקה או לא. ולקצה"ח, מדאורייתא לצדקה יש בו דין הדיוט אבל תקנו דלטובת צדקה קונים שאין ההדיוט יכול לחזור אבל הצדקה יכול לחזור שלא יפסיד. ונתה"מ פסק כרמ"א, והסביר כל היכא דאמר' דצדקה יש לו דין הדיוט הוא כשמפורש בפסוק "רעהו", אבל הוקשה הכתוב צדקה להקדש בפסוק מוצא שפתיך תשמור וכו', ולכן אם נדר בלבו לצדקה חייב לקיימו משום כל נדיב לב עולות (רמ"א קנח, יג), וה"ה לקנינים דינו כהקדש לגמרי. xliii

כ' רמ"א (קצט, ד) הקדש קונים ונקנים ממנו בכסף, בין לטובת הקדש או לא. i

קצד, א li

לדעת רמ"א (קצד, א) קנה, ולדעת ש"ך (א) לא קנה lii

קצה, ט liii

רמ"א (קצב, יג), כיון ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף liv

רמ"א קצד, א lv

שו"ע (קצה, א) כ' לאומרו ורמ"א כ' אין נוהגין לאומרו כי מסתמא אדעתא דהכי נותן לו lvi

קצה, א lvii

קצה, ג. וכל רמ"א דלכך הורגלו לעשות הקנין בסודר של העדים אפי' בפני הקונה מפני שברוב הקנינים הן שלא בפני הקונה. lviii

קצה, ב, ורמ"א שם (לאפוקי כלי העשוי מגללי בקר) lix

lx רמ"א (קצה, ב) כ' בהמה מקרי כלי, והש"ך הביא הגמ"ר דדבר העשוי משמים מיקרי פרי ובידי אדם הוי פרי, ולפ"ז בהמה אינו כלי.

lxi קצה, ג

lxii קצה, ב. ורמ"א כ' מטבע שנפסל, קונין בה.

lxiii קצה, ו

lxiv רמ"א (קצה, ד)

lxv קצה, ד, ע"פ סמ"ע (יד). וע' ש"ך (ו) דהיינו דוקא לענין חליפין, אבל לענין קנין החפץ [בהגבהה?], לא מהני מה שיכול לנתקו, וצריך לתופסו ממש

lxvi קצה, ג

lxvii קצה, ג, משום דזכות הוא לו. וע' סמ"ע (יא), דלדעת מהרי"ו דגם במתנה אין קונין אלא מדעת הקונה, דשמא אינו חפץ משום שונא מתנות יחיה. וע' קצה"ח (ב) הקשה דהא מפורש בכמה מקומות בש"ס שהוא נחשב זכות.

lxviii רג, א. והטעם שאין קונים במטבעות, כיון שעיקר כוונתם על הצורה, וצורה עביד ליבטל ע"י המלך שפוסלה, והוי כאותיות שאין קונין ומקנין.

lxix רמ"א (רג, י)

lxx רג, ג

lxxi רמב"ן (ספה"מ, שורש ב, מהד' פרנקל עמ' צד). וע' רדב"ז (שו"ת א, תקג) כ' שהוא מדברי קבלה, אבל סבר שכל קנין אפי' מדרבנן יש לו דין דאורייתא, דלא גרע ממנהג דאמרי' מנהג מבטל הלכה.

lxxii קצה"ח (קצה, א) בשם תוס', ומה שהקשה תוס' מוכי תמכרו ממכר למיתר דדומיא לעמיתך בחדא משמע דאין חליפין קונה, תי' שם דהיינו דוקא דרך ממכר אינו קונה, אבל דרך חליפין (כיון שאינו דרך ממכר), קונה.

lxxiii רג, א

lxxiv ד' מינים אלו נתבארו בערה"ש (רג, ב)

lxxv רג, ב

lxxvi רמ"א (רג, א)

lxxvii נתיה"מ (רא, א)

lxxviii ע' ש"ך רא, א, דלדעת ב"ח אינו מועיל בקרקע, אבל מדוייק בסמ"ע דמועיל, וכ' דהיכא דנהגו לקנות בזה גם בקרקע, אפשר גם הב"ח יודה שקנה.

lxxix ע' קצה"ח (רא, א) בשם מרדכי שאינו יכול לקנות דשלב"ל, אבל נתיה"מ בשם רש"ל כ' מהני אפי' בדשלב"ל, וע' פת"ש (ב) בשם חת"ס, דהמרדכי איירי (כשעושה מעשה קנין כדרך הסוחרים) אבל לא נהגו לעשות קנין על דשלב"ל, אבל אם באמת נהגו לקנות דשלב"ל, גם המרדכי מודה בזה.

lxxx ע' פת"ש (רא, א) דלדעת נתיה"מ הוי דרבנן, ולדעת חת"ס מנהג שנהגו הסוחרים מדעתם ומרצונם הוי דאורייתא (והביא רא' מת' מיוחסות לרמב"ן), ועדיף מקניינים שתקנו חכמים שלא ברצון חכמים דהוי רק משום הפקר ביד הפקר.

lxxxi כסף הקדשים רא, א

lxxxii כגון מסירת מפתח לקנות החצר (רמ"א רא, ב)

lxxxiii קצה"ח (מ, א)

lxxxiv נתיה"מ (מ, א)

lxxxv ט"ז (יו"ד קסח, יד) כ' דאינו מועיל קנין אודיתא לומר שהמעות של עכו"ם כדי להפקיע איסור רבית, וכ"כ חו"ד (ס"ק כב) וכן נראה דעת רשב"א (שו"ת ד, נ) שכתב שהוא רק משום דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי.

lxxxvi קצה"ח (קצד, ג), ע"ש ראיתיו, ונ"ב (קמא, חו"מ, ל, ז), ושו"ת רעק"א (ג, מ, בסוף). וע' חדושי רעק"א (ב"ק יב). מצדד לחלק, שאם מודה בפני עדים, שיכול למחר לתובעו ולהוציאנו ממנו בדין, הוי קנין גמור, ואם מודה לו שלא בפני עדים, הוי רק הודאת בעל דין אבל אינו קנין ממש.

lxxxvii נתה"מ (ס, יז), חת"ס (שו"ת, יו"ד שיד), וכן משמע פת"ש (רג, ג) בשם שו"ת מוצל מאש.

lxxxviii קצה"ח (קצד, ג). וכן יעשה למכירת חמצו. ואע"ג שיש מ"ד קנין דרבנן אינו מועיל לדאורייתא (כמ"ש בקנין אגב), אבל כיון דמדאורייתא סגי בביטול, מכירת חמצו הוי דרבנן. וע' מקור חיים (ביאורים תמח, ה) לבעל נתיה"מ שאין למכור חמצו לגוי ע"י קנין אודיתא, עכ"ד, ונראה דאע"פ שכתב בנתה"מ (ס, יז) דהוי קנין גמור, אע"פ חשש לדעת הט"ז הנ"ל דאינו מועיל לענין איסור, ע"ש.

lxxxix. קצה"ח (קצד, ג)

xc ש"ך (קצח, ג) בשם תוס'. וכ"כ קצה"ח (רעג, ד) לענין דגים, והביא ראי' שם מגמ' קדושין (כו) בהגבהת פיל ע"י חבילי זמורות.

xcı ש"ך קצח, ג. וע' שו"ע (רסט, ה) כ' דהוי קנין אם הוגבה ע"י כחו.

xcıı קצח, ג. וע' סמ"ע שלמ"ד ג' טפחים, הוא כדי שיצא מדין לבוד, ולמ"ד טפח, כיון שהוא בידו הוי כאילו ברשותו. ונתיה"מ הקשה שאם הוא בידו אפי' ליכא טפח קנה, דידו קונה מטעם חצר. וצ"ל שאם בולט למעלה לצד ידו קונה משום חצר, ואם בולט לצדדים, אינו קונה מטעם ידו אלא משום הגבהה.

xcııı קצד, ב. דכיון שמגביהו בידו הרי מכניסו לרשותו, ולכן קונה ברה"ר (סמ"ע ג)

xcıv קצח, ד

xcv קצז, ג.

xcvi קצז, ב. והטעם, כיון שהתחיל לילך, תזוז מאליה כל גופה.

xcvıı קצח, ט

xcvııı קצח, ט. וע' ערה"ש (קצז, ב) למה מסירה חלוק ממשיכה, והסביר כפי הבנתי, דבמסירה צריך שיהיה שלא ברשות הלוקח כלל ומה שהוא **אוחזו** מורה על זה שמכניסו לרשותו אבל אם היה כבר ברשותו אז לא נשתנית כלום באחיזתו, משא"כ משיכה המעשה של **כניסה** לרשותו עצמו מורה על הבעלות ולכן צריך דוקא שיהיה הרשות שייך לו

xcıx וע' פת"ש (קצח, ב) דאפי' נתן כל המעות, אם דרכו בהגבהה, לא קנה

c קצח, א

ci קצח, יג. כגון אם הספינה ביבשה ומשכו. וע' הגרעק"א (קצח, א) בירושלמי נסתפק אם דבר שאין דרכו לגוררו אם קנה במשיכה.

cıı קצז, א (לכאו' אפי' בהמה דדרכו בהגבהה)

cııı נתיה"מ (קצח, א), דבמכירה הכסף הוא הקנין דאורייתא.

cıv ע' נתיה"מ הנ"ל, וע' הגרעק"א (קצח, א) וערה"ש (קצט, י) דלדעת תוס' במקום דליכא קנין כסף נקנה במשיכה מן התורה, ולדעת שיטמ"ק בשם רמב"ן גם במתנה צריך קנין אחר מן התורה

cv ע' טו"ר (יו"ד שכ) וש"ך (סק"ח) דלדעת ר"ת, עכו"ם קונה במשיכה ולא כסף, ולרש"י דוקא מעות ולא משיכה

cvi ע' ט"ז (יו"ד שכ, ח) בישראל הקונה מעכו"ם, מעיקר הדין משיכה קונה, כיון שאין חילוק בין עכו"ם קונה מישראל וישראל קונה מעכו"ם, והלכה כר"ת. אבל ש"ך (שם סק"ח) וב"ח כ' דהוי ספק אם משיכה קונה מעכו"ם, דספק אי קי"ל כר"ת או רש"י

cvıı קצח, ח

cvııı רמ"א קצז, ד

cıx קצח, ט

cx קצח, ז

cxı לדעת שו"ע (קצז, א) לא קנה בין בהמה גסה או דקה, ורמ"א הביא י"א קונה בבהמה גסה וי"א אף בדקה.

cxıı רמ"א קצח, ב. והטעם, מיגו שהאחר יכול לקנותם לעצמו יכול לקנות ללוקח.

cxııı רמג, כה

cxıv שו"ע (אה"ע קלט, א). ואע"פ שכתב בחו"מ (שיג, ג) שהזבל שיוצא מן הבהמות הם של המשכיר, ולכאו' הוא נגד הגמ' ב"מ (יא). שאמר ומקומו מושכר לו להקנות לו פירותיו בקנין חצר, ע' נתיה"מ (שיג, א) שהמשכיר יכול לקנות בקנין חצר שם כיון שהוא משומרת אצלו נגד השוכר כיון שהשוכר כאכסנאי אצלו, אבל אצל השוכר הוי חצר שאינה משומרת נגד בעה"ב. וע' קצה"ח (סק"א) הסביר שהמשכיר השאיר אצלו הזכות לקנות הזבל בחצר. וש"ך (סק"א) תי' שאני התם שהקנה לו דוקא שיהא יכול לקנות בו. [ואני בעניותי לא הבנתי קושיא זו, דאפשר שבגמ' ב"מ התכוון להקנות לו בקנין אגב ולא חצר, וכן הקשה ש"ך עצמו (רג, א). ע' קצה"ח רב, א.]

cxv ר, א. ושו"ע כ' דוקא מן המקבל, ורמ"א כ' גם משומר לדעת המוכר או הנותן, וצ"ע למה רמ"א לעיל (קצח, ה) סתם כדעת השו"ע. ולדעת הש"ך, לכתחלה אין להורות כרמ"א, אבל למעשה הוי ספיקא דדינא. וע' קצה"ח (ב) כ' דלדעת שיטמ"ק, אפי' אינו משתמר כלל, קנה. וע' נתיה"מ (ב) שאם ראובן נתן מטלטלים לשמעון והם בחצר של ראובן ושמעון רוצה לתתם ללוי, כיון שמשתמרת לדעת ראובן, הוי כשמירה מדעת הנותן, וקנה.

cxvi משמעות שו"ע (ר, א) דסגי בעומד בצידו אע"פ שאינו משתמר, וע' נתיה"מ (פתיחה לסי' ר ד"ה לכן) שאם ישן, לא נחשב כעומד בצידו.

וע' שו"ע אה"ע (קלט, א) משמע שצריך לעמוד דוקא בתוך השדה ולא בצידה.

רמ"א ר, א cxvii

ר,ה cxviii

נתייה"מ (ר, ט) cxix

רמ"א ר, א. וע' ש"ך שכ"כ בשו"ע (רמג, כב). וצ"ע למה יש קנין מסירה בסימטא, הלא כבר בד' אמותיו, וע' ש"ך וסמ"ע דלדעת ר"ן, תקנו מסירה כיון שאם הכלי קדמו אינו קונה בד"א, אבל לדעת הרא"ש (וסתימת רמ"א) דאפי' קדם הכלי קונה, י"ל דע"י משיכה הוי קנין דאורייתא וד"א הוי רק מדרבנן, או לקנות כשהוא חוץ לד"א כגון מושך בחבל, וע' נתייה"מ (ד) הצריכו לתקן מסירה אם המוכר גם עומד שם, דבכה"ג אין הלוקח קונה בד"א. וע' קצה"ח דבגיטין וקדושין מהני ד"א אפי' אם הכלי קדם, ונתייה"מ שם חולק עליו. רמ"א כ' שאם מעורב לא קנה, ולדעת הש"ך וט"ז, לשיטת רמ"א שאפי' נשתמר לדעת המוכר, קנה, גם במעורבים, קנה.

משום ונתן בידה cxix

ע' קצה"ח (קצד, ג), שכ' הר"ש קאדנובר כיון דחצירו קונה משום שליחות (ולא משום יד, משום שאינו קרוב לו) ואין שליחות לעכו"ם, ממילא אין חצירו קונה לו, והקצות הקשה עליו דמדוייק בתוס' (ע"ז עא). שיכול להקנות לעכו"ם ע"י שיקנה לו חדר ואח"כ יכניס הגוי הבהמה לשם, וממילא משמע קנין חצר מועיל בעכו"ם. [הקצות גם מדייק זה בטור יו"ד שכ', אבל לפע"ד אין משם דיוק]. ועוד הביא ראי' כיון שכליו קונים משום חצר ומפורש בגמ' (ע"ז עא): דכליו של עכו"ם קונים.

נתייה"מ (ר, ו) cxix

תוס' (גיטין עט:). וע' נתייה"מ (ר, ט) מחלק, דכלי מוכר ברשות לוקח קנה רק כשמונח בכלי (כדעת רא"ש, ע' סמ"ע סק"ט), וכלי לוקח ברשות מוכר קונה באויר הכלי כיון שלא השאיל ללוקח האויר של הכלי ולכן נשאר ברשות מוכר.

רש"י (גיטין עט:), וע' ב"י (אה"ע קלט) מדייק כן ברמב"ם [ואפשר יש לתרץ קושיית תוס' שם מגמ' ע"ז (עא):, דעכו"ם קונה באויר הכלי ובישראל אינו קונה עד דמטי לשוליו, אבל לכאן אין סברא לחלק בזה].

קצה"ח (קצד, ג) מדייק כן מגמ' ע"ז (עא): שכ' מ"א מטא לאוירא דמנא קנייה

ולכן בדבר שמדתו ידוע, או שאין צריך מדידה, קנו לו כליו אפי' בלי מדידה (נתייה"מ ר, ז)

לדעת שו"ע (ר, ג) קנה, ולדעת רמ"א לא קנה

ר,ה, דלדעת שו"ע קנה בכה"ג ולדעת רמ"א לא קנה. ולדעת ש"ך (ז) סגי אם נתן לו רשות להניח כליו שם, ולסמ"ע בלא "לך וקני" לא קנה.

שו"ע (ר, ג) כ' קנה בכל מקום (אפי' בסימטא) כדעת רמב"ם, ורמ"א כ' אא"כ מדד או אמר זיל וקני כדעת רא"ש. ועערה"ש (יג) הסביר דדעת רמב"ם שאין הכלי בטל לגבי הרשות ולכן לא קנה

רמ"א רב, א cxix

קיג, ב, וכ"כ רמ"א (רב, ז) לענין מקומו בבית כנסת, שהוא גם רק מושאל לו.

פת"ש (רב, א) וקצה"ח (א), וע' ש"ך (ב) תמה על רבינו ירוחם שהוא בעל דעה זו דמאי שנא שכירות משאלה, וקצה"ח תי' דהא יש חילוק, דשאלה אינו נקנה בחליפין. [ולא הסביר כ"כ שם מה השייכות בין חליפין וקנין אגב, אבל לכאן י"ל דקנין אגב הוא מסתבר בדבר שנראה כמקח וממכר ולא אם נראה כמתנה בעלמא, ולכן כמו שחליפין הוא דוקא בדבר הנראה כמקח ולא מועיל בשאלה, ה"ה לקנות בקנין אגב הוא דוקא כשיש שם צורת מקח, ולא מועיל כשאין שום נתינת כסף מצד המקבל, לא על הקרקע ולא על מטלטלים]. רמ"א (רב, ב) הביא מחלקת בזה.

וע' ש"ך (קצח, ז, ו-רב, ב) שאם המטלטלים כבר מונחים באותו חצר, אינו יכול לקנות בקנין [אגב או חצר], ותמה עליו הקצה"ח (קצח, ב), וע' נתייה"מ (רב, א) תי' דברי הש"ך, ע"ש.

רב, ו cxix

קצה"ח (רב, ה) מדייק כן בגמ' ב"מ (מו:): דהא מהני לענין חומש שהוא חיוב דאורייתא, ודחה דאפשר דקנין דרבנן מועיל לענין דאורייתא משום הפקר ב"ד הפקר. ושוב הוכיח מגיטין (עז:): מהא דמהני להקנות לה גיטה צ"ל שהיא דאורייתא, ודחה משום כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ועקרוה לקדושין מינה, וסיים די"ל לדעת נ"י י"ל שהוא דאורייתא.

קצה"ח (קצד, ג) בשם תוס' (ב"ק יב.), והפסוק בדברי הימים (ב, כא, ג) ויתן להם ערים בצורות, אינו אלא אסמכתא.

שו"ע (יו"ד שכ, ו) כ' קונה. וקצה"ח (קצד, ג) הקשה דהא קנין אגב הוי רק דרבנן, ולדעת רבינו ירוחם (הו"ד ב"י אה"ע ס' כח) דבקנין דרבנן אינו מקודשת מדאורייתא, למה פטור מבכורה מדאורייתא כשמכר לעכו"ם ע"י קנין אגב?

ר,ה cxi

רט, א cxi

רט, ב cxlii
וע' סמ"ע בפ' דברי רמב"ם, דאע"פ שהוא דרך חליפין כיון שלא דקדק לידע כמה יש בידו, אבל כיון שאמר לשון מכירה, יש בו דין ממכר ושייך לאונאה cxliii
ע' ט"ז הקשה מה לי אם הוא שכיח או לא, דדוקא בתקנתא דרבנן במשיכה יש לחלק בזה cxliv
קצז, ז cxlv
קצז, ז, וסמ"ע שם cxlvi
ש"ך (קצז, ד) cxlvii
קצה, ה, כיון שבשעת הקנין, כבר חזר הסודר לקונה cxlviii
רלה, א cxlix
רלה, א cl
סמ"ע (רלה, ד) cli
רלה, ו, משום דחצר נתרבה מדין שליחות ואין שליחות לקטן. וע' קצה"ח (קכו, יד) שאינו קונה במעמד שלשתן, כיון דהוי שלא בפניו. clii
שם, משום דקטנה נתרבה חצירה לקבל גיטה cxliii
שו"ע (רלה, ו) סובר שיש לה קנין חליפין ("אם קנו מידה"), וכ"כ סמ"ע, אבל ע' ש"ך (סק"ג) שאין טעם לחלק בין קטן וקטנה, ואינו קונה בחליפין. cxliv
כן הוא פשטות השו"ע (רלה, א), ע"ש clv
ע' מגיד משנה (מכירה כט, א), הביא י"א כדעה א', ושנראה דדעת רמב"ם כדעה ב', וכ"כ ביאה"ל (תרנח, ו) שדעת הרמב"ם כדעה זו. clvi
{רמג, יח-כג} cxlvii
רלה, ז cxlviii
טור (רלה אות יב), וע' קצה"ח (ד) cxlix
רלה, כ clx
רלה, כב. אבל שאר שיכור, כפיקח לכל דבר. cxli
קצ, י cxlii
רמ"א קצ, י. [ולכן במכירת חמץ, זוקפין מותר המעות עליו במלוה]. cxliii
קצ, טז cxliv
קצ, יז cxlv
נתיה"מ (קפח, א) cxlvi
וע' ביאה"ל (תמח, ג ד"ה בדבר) שיש שפקפקו על כל הקנינים. ולענין אם קנין מדבריהם מועיל לדאורייתא, ע' קצה"ח (ס"ס קצג) כ' כיון שביטל חמצו הוי איסורו רק מדרבנן. cxlvii